

Drie zwagers vormen Ierse folkgroep 'Zij brengen Ierland naar ons'

DOOR JAN PREENEN
Het begin van het optreden van de Zoeterwouds/Stompwijkse folkgroep Blue Monday mag van een man aan de bar op deze zaterdagavond ook meteen het einde zijn. „Als jullie zo blijven spelen, komen er niet veel mensen. Wat een herrie. Hebben jullie ook wat Hollands, of blijft het zo?“, zo luidt het vernietigende oordeel over Nelis van der Krogt, Kees Jansen en Hans de Bruijn, als die alleen nog maar aan het stemmen zijn.

Om zijn betoog kracht bij te zetten, vraagt de stamgast van café Doesbrug in Leiderdorp aan eigenaar Margriet Hoogerhorst: „Welke band heb je morgen?“ Kortom, de stemming zit er meteen al flink in. Hoogerhorst, die het café aan de Hoofdstraat runt met haar man Kees, kan er alleen maar om lachen. „Het komt wel goed als ze straks echt gaan spelen. Deze muziek hoort hier in de kroeg.“ Of zoals Van der Krogt het zegt: „Dit café ademt een beetje de Ierse sfeer. Je hebt hier niet alleen de drinkbroeders. De vrouwen komen mee, alles speelt zich hier af en de mensen pakken de muziek ook op. Voor ons is dit een ideale plek voor de try-out van het Storytellers-festival op Cape Clear Island in Ierland op 1 en 2 september, waarvoor we zijn uitgenodigd.“

Het einde
De criticus aan de bar stelt zijn mening dan ook al gauw bij: „Het is toch wel goeie muziek hoor heren.“ Dat vinden ook zo'n zestig mensen, van wie een groot deel de groep het 'einde' vindt. Zoals Dominic Doyle. „Het komt heel goed over.“ Van der Krogt: „Wil je nog een pilse?“ Doyle: „Nee, ik meen het echt. Het is allemaal heel authentiek. Vooral de fluitspeler vind ik erg goed.“ Kees Jansen dus. Doyle is niet zomaar een bezoeker. Hij komt uit Ierland en woont 21 jaar in Nederland. Blue Monday bezorgt hem een zaterdagavond vol nostalgie. Aanvankelijk zag het er hele-

maal niet naar uit dat de Zoeterwoudenaars De Bruijn (57) en Van der Krogt (62) met Stompwijkse Jansen (52) op de Ierse toer zouden gaan. In 1991 wilden de drie zwagers iets doen voor een andere zwager die 50 werd. Een beetje theater, cabaret en zang over drie koningen, maar dan wel 'professioneler dan wat je vaak tussen de schuifdeuren ziet'. Het vervolg bestond uit oud-Hollandse, deels zelf geschreven nummers. Bijvoorbeeld over het 'mooie, maar bedreigde' Zoeterwoud: 'Taxateurs gestuurd door Lei, Grote Polder meten zij, 't is niet te vertrouwen, ze willen er bouwen, glibber-woningen op onze wei'. En op de melodie van Scarborough Fair van Simon en Garfunkel over het buurtschap Weipoort, waar hun vrouwen (Jeannette, Cocky en Margreet van der Salm) zijn geboren: 'Fluitenkruid geurende zoom in de rust, gras en hoiland water en wei, een warme hooiberg waar je haar mond kust, daar vond ik de liefde voor mij'.

Echte snarenman
De band van de groepsleden werd zo sterk (Jansen: „Het is van ons net een huwelijk“) dat ze in 1993 voor het eerst naar buiten kwamen tijdens het Open Podium in Don Bosco in Zoeterwoud. Met Hollandse en Ierse muziek. Geïnspireerd door The Dubliners. Kees Jansen met een blokfluit van zijn zus. „Ik speelde al trompet, maar die fluit paste beter bij de muziek van ons dan zo'n harde trompet.“ Nelis van der Krogt had nog een oude Spaanse gitaar en

Verlaggever Jan Preenen volgt als een 'schaduw' elke maand een kleurrijk figuur uit Leiden of omgeving. Een reportage.

Hans de Bruijn een keyboard. Later breidde de groep dat uit met trommels en accordeons. Zingen doen ze alle drie. De Bruijn: „Tot die tijd was ik een zolderkamertjesmuzikant. Ik speelde alleen voor me zelf.“ Enkele maanden na hun debuut kwam Jan van Leeuwen bij de groep. Een 'echte snarenman', die met banjo, mandoline, viool en gitaar al de nodige ervaring had met Ierse folkmuziek. Van der Krogt: „Een duidelijke aanwinst. Ruim zestien jaar is hij bij ons gebleven. Twee jaar geleden haakte hij helaas af, omdat het met drie bandjes waarin hij speelde te druk werd. We hebben toen wat nummers aangepast, opnieuw gearrangeerd. Een aantal typische Jan-nummers hebben we geschrapt. Of we hebben overwogen te stoppen? Nee, het was wel alsof we opnieuw begonnen.“

Protestlied
Zonder Van Leeuwen voert Blue Monday de gasten van Café Doesbrug op deze zaterdagavond onder meer naar The fields of Athenry. Een protestlied van The Dubliners, waarin de Ieren zich afzetten tegen de Britten. Het nummer werd tijdens het Europees kampioenschap voetbal massaal gezongen door de Ierse supporters bij een achterstand van 4-0 tegen Spanje. Het was een van de hoogtepunten van het EK. Hans de Bruijn: „Ieren hebben altijd hoop voor morgen, de dag van morgen. Zo van: alles komt

Kees Jansen, Hans de Bruijn en Nelis van der Krogt (van links naar rechts) in actie in café Doesbrug in Leiderdorp.

FOTO TACO VAN DER EB

goed. Die instelling spreekt ons aan. Dat melancholieke, maar ook heel vrolijke.“ Zo is het land ook door de groepsleden ervaren tijdens de kennismaking in 1996. Ze volgden workshops van Sonja O'Brien van het Boghill Centre in Kilkenny en kregen les van Ierse muzikanten. Van der Krogt: „Een van de belangrijkste aanwinsten was: doe die bladmuziek weg en speel op je gevoel. De ene dag kregen we les van een fluitist, de volgende dag van een gitarist, daarna van een banjospeler, enzovoort. Sonja nam ons ook mee naar de pubs, waar we mee konden doen aan sessies. Zo hebben we het land en de mensen leren

kennen. De ziel van het volk.“
In tranen
Blue Monday raakt zo'n gevoelige snaar ook bij de meeste Nederlanders als het nummer Carrickfergus wordt gespeeld. Van der Krogt: „Het is een evergreen over een man die op sterven ligt en nog één keer het land wil zien.“ Eén van de bezoekers: „Op sterven, hebben wij weer.“ Kees Jansen, die even aan de kant staat, geeft de opmerking en geeft een speciale betekenis aan het lied: „We speelden dit ook een keer in Ierland. Een man aan de bar barstte in tranen uit. Zijn moeder zong het altijd. Hij had het in veertig

jaar niet meer gehoord.“ Naast de eerder genoemde criticus is er nog iemand die wat heeft aan te merken op Blue Monday. Martijn Anker uit Leiderdorp, die eveneens Ierse muziek speelt. Hij wijst Nelis van der Krogt er op dat de bassenaar van zijn gitaar een beetje vibreert. De Zoeterwoudenaar ervaart de opmerking als heel nuttig. „Het is een try-out, dus alles is welkom. Je hoort jezelf niet. Misschien ligt het er aan dat ik voor het eerst op deze gitaar speel. Het maakt ook een verschil dat we hier vanavond met versterking spelen en niet akoestisch zoals meestal het geval is. In Ierland spelen we voor honderd mensen. Dan kan je niet zonder versterking.“ Van der Krogt neemt de tip mee naar Ierland, zoals hij eerder heeft open gestaan voor de zanglessen van Leny Stevens in Leiden, net als de anderen, voor alle aanwinsten tijdens een cursus van de Stichting Volksmuziek Nederland in De Glind bij Amersfoort. „We zijn regelmatig terug geweest in Ierland. Niet om verder te studeren, maar om iets nieuws op te pikken. We gingen naar een pub en vroegen of we iets mochten spelen. Dat was goed. Er werd dan buiten een bord neergezet: Tonight live music. Kees Jansen: „Al die keren moesten we alles zelf betalen.

Met het geld van onze optredens in Nederland. Nu zijn we voor het eerst gevraagd en krijgen we reis- en verblijfskosten vergoed.“ De Bruijn: „Het spreekt de mensen aan dat wij nog traditionele Ierse muziek spelen. Veel bands daar zijn veramerikaniseerd.“

Verslaafd
Blue Monday houdt de uitnodiging voor het Storytellers Festival (het vertellen van oude volksverhalen, gevolgd door muziek) in april dit jaar toen het trio het eiland Cape Clear

bezoekt. Dat nu wordt opgetreden in de grootste pub van het eiland, The Club, verbaast Meta en Ton van der Kaay totaal niet. De Voorburgers volgen de band al tien jaar. „We zijn verslaafd aan Ierse muziek. We hebben een enorme collectie CD's. Ook hun CD, Take your time. De pret die deze mannen met elkaar hebben, dat spreekt ons erg aan. We zijn nog nooit in Ierland geweest, maar we kunnen ons dankzij hen voorstellen hoe het er is. Zij brengen Ierland naar ons toe.“

Blue Monday met het shantykoor De Weide Poort. FOTO COCKY DE BRUIJN

Blue Monday voor The Standing Stones op het Ierse Cape Clear Island.

Van Blauwe Maandag tot Blue Monday

Folkband Blue Monday is begonnen als Blauwe Maandag. Kees Jansen, Hans de Bruijn en Nelis van der Krogt dachten dat zij maar kort met elkaar zouden optreden. Een blauwe maandag. Inmiddels werken ze al 21 jaar met elkaar samen. Blue Monday beschouwt de maandag als een goed begin van de

week en niet als de 'meest deprimerende dag van het jaar'. Ook die betekenis heeft blue monday, maar niet in de ogen van de Zoeterwouds/Stompwijkse formatie. Ten slotte oefent Blue Monday altijd op maandagavond. Onder meer in café Doesbrug in Leiderdorp. Elke keer zijn er dertig à veertig mensen bij.

Carlijn Vis legde het leven van haar oma Ellis Maud Brandon (89) vast in een boek

De vrouwelijke soldaat van Oranje: 'Erik was niet de enige'

DOOR SILVAN SCHOONHOVEN
LEIDEN - Ze was een meisje tussen de jongens. Leidse jongens: Erik Hazelhoff Roelfzema en de andere, minder bekende soldaten van Oranje. Carlijn Vis legde het leven van haar oma Ellis Maud Brandon (89) vast in een boek.

In mei mocht Ellis als ergest Soldaat van Oranje, de musical bijwonen in Amsterdam. Ze genoot van het verhaal over Erik Hazelhoff Roelfzema, hoewel 'Emma', de hoofdpersoon in het boek Vrij spel die naar Carlijns oma Ellis is gemodelleerd, zich van tevoren afvraagt of Erik net als in de film van Paul Verhoeven bij de musicalversie ook weer de enige held in het verhaal zal zijn. „Dat zou onterecht zijn, want hij deed het niet in zijn eentje. Chris en Peter waren overal bij. En ze waren net zo heldhaftig. Maar die twee jongens waren te bescheiden om heldendomstatus te claimen.“

Studentenkringen
Ze had veel van hen gekend, het clubje Leidse studenten dat naar Engeland was getrokken. Met twee van hen, waaronder Erik, had ze een verhouding gehad. Het verzet in Leiden was in de eerste oorlogsjaren samen- gebald in studentenkringen. Vooral Minerva was een hard

Ellis Maud Brandon en haar oma Ellis Maud Brandon.

FOTO RODERICK MULLER

van verzet met figuren als Pierre Louis, baron d'Alnis de Bourouill en Marien de Jonge. Erik Hazelhoff Roelfzema schreef op zijn kamertje op de

hoek van het Rapenburg en de Klokksteeg het 'Leids manifest', kort voordat de hele universiteit werd gesloten. Ellis Maud Brandon, zelf uit

Heemstede, kwam een aantal van hen tegen in Londen. Ze had zelf een barre omweg via Portugal moeten maken om vervolgens per vliegtuig aan de

andere kant van het Kanaal te komen; Erik en Chris waren met een schip rechtstreeks de Noordzee overgestoken om weg te komen uit bezet gebied. Toen

Boekomslag Vrij spel van Carlijn Vis.

ze aankwam op Oranjehaven, de club voor Engelandvaarders in Londen, liep ze daar gelijk Erik Hazelhoff Roelfzema tegen het lijf. Hij nam haar jas aan en vroeg: 'Zo, en wat doet dit kleine meisje hier?' Hij was een charmeur, maar ze gaf daar niet direct aan toe. Erik was duidelijk een man die 'zichzelf geweldig vond', daar wilde ze niet direct aan toegeven. Toen ze vertelde dat ze wilde meevechten, bijvoorbeeld door als agente te worden gedropt in Nederland, maakte Erik haar

duidelijk dat dat niet kon. „Er waren al genoeg mensen opge-offerd.“ Daarmee verwees hij misschien naar het 'England-spiel', waarbij de Britse geheime dienst, als afleidingsmanoeuvre, Nederlandse agenten bewust in de Duitse val liet lopen. Voor Emma/Ellis was dan ook geen werk als geheim agente weggelegd, maar ze kreeg een kantoorbaan die zo saai was, dat ze zich af en toe opwierp als vrijwilligster om op het dak te gaan zitten. Als ze een vliegende bom hoorde aankomen, moest ze een knop indrukken waardoor binnen het schuilkelderlarm afging. Zolang dat niet gebeurde, las ze op het dak een boek.

Beeldschoon
Erik was 'beeldschoon', haar lijf zinderde als hij langsliep. Hij vertelde veel over het Leidse studentenleven. „Na de tweede ontmoeting had zij wat met Erik. Of Erik had wat met haar, het is maar hoe je het noemen wilt. Ze had al snel door dat ze niet de enige was. Hij had op z'n minst nog één andere vriendin maar dat was prima, want Emma wist inmiddels in hoeverre je op mannen en hun woord kon rekenen en bovendien was ze zelf ook behoorlijk gecharmeerd van een ander.“ Die ander was Michiel, ook een Engelandvaarder uit Leiden. Van hem leerde ze alles

over Londense bouwstijlen, Britse humor en de gewoonte van Engelse dames om hun biscuitje in de thee te dopen. Maar het liep slecht af. Hij was piloot en vloog op een dag boven de landingsbaan tegen een ander toestel op.

Afknapper
Erik bleef haar intrigeren, maar de afknapper kwam toen er een grote enveloppe arriveerde uit Amerika. Afzender was de redactie van Time Magazine. Het magazine retourneerde haar een grote foto van Erik, met dank voor de lovende woorden aan het adres van de verzetsstrijder, het toezenden van zijn portret en de suggestie om het groot op hun voorpagina te zetten, maar ze gingen het toch niet doen. Emma was woest, maakte het uit en ging op zoek naar een meer betrouwbaar type. Ze vond Chris Krediet, ook weer uit Leiden, eveneens een club, en een vriend van Erik. Het huwelijk met hem overleefde de oorlogsjaren, maar strandde alsnog vier jaar erna. Chris overleed in 1975. Erik in 2007. Er is nog een handvol Engelandvaarders die in leven zijn. Ellis Maud Brandon is de laatste vrouw die de oversteek maakte en het nog kan navertellen.

'Vrij spel', Carlijn Vis, uitgeverij Atlas Contact, ISBN 978-90-254-3785-5